

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
Полтавський державний медичний університет
Uniwersytet Rzeszowski (Республіка Польща)
Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej
w Krakowie (Республіка Польща)
Universitatea Creștină "Dimitrie Cantemir"
(м. Бухарест, Румунія)
Харківський національний медичний університет
Запорізький державний медичний університет
Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького
Львівський національний аграрний університет
Полтавський національний педагогічний університет
імені В.Г. Короленка

ЗБІРНИК СТАТЕЙ

VI Міжнародної науково-практичної конференції
«АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЛІНГВІСТИКИ,
ПРОФЕСІЙНОЇ ЛІНГВОДИДАКТИКИ, ПСИХОЛОГІЇ І
ПЕДАГОГІКИ ВИЩОЇ ШКОЛИ»

25-26 листопада 2021 року

Присвячується 100-річчю ПДМУ

Полтава
2021

Збірник статей
VI Міжнародної науково-практичної
конференції

**«АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЛІНГВІСТИКИ,
ПРОФЕСІЙНОЇ ЛІНГВОДИДАКТИКИ,
ПСИХОЛОГІЇ І ПЕДАГОГІКИ ВИЩОЇ ШКОЛИ»**

Полтава – 2021

ББК 74.58+81.2

УДК 378.6

Актуальні питання лінгвістики, професійної лінгводидактики, психології і педагогіки вищої школи: збірник статей VI Міжнародної науково-практичної конференції (м. Полтава, 25-26 листопада 2021 р.). – Полтава : Вид-во “Астроя”, 2021. – 355 с.

У збірнику представлено статті вітчизняних і зарубіжних науковців, у яких висвітлюються різноманітні проблеми сучасної лінгвістики, лінгводидактики, психології та педагогіки вищої школи. Збірник рекомендовано науково-педагогічним працівникам закладів вищої освіти, магістрантам, аспірантам, а також усім, хто цікавиться психолого-педагогічними, лінгвістичними та дидактичними проблемами вищої школи.

Автори публікації несуть відповідальність за дотримання авторського права, точність цитування, достовірність наведених фактологічних даних, граматичні та стилістичні помилки. Організаційний комітет може не поділяти погляди й думки деяких авторів.

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ

Ждан Вячеслав Миколайович	голова оргкомітету, ректор Полтавського державного медичного університету, доктор медичних наук, професор, лауреат Державної премії України у галузі науки і техніки, Заслужений лікар України
Капустник Валерій Андрійович	співголова оргкомітету, ректор Харківського національного медичного університету, доктор медичних наук, професор, Заслужений працівник освіти України
Колесник Юрій Михайлович	співголова оргкомітету, ректор Запорізького державного медичного університету, доктор медичних наук, професор, Заслужений діяч науки і техніки України
Солоненко Анатолій Миколайович	співголова оргкомітету, ректор Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького, доктор біологічних наук, професор, Заслужений працівник освіти України
Кайдашев Ігор Петрович	проректор з наукової роботи ПДМУ, доктор медичних наук, професор, Заслужений діяч науки і техніки України
Дворник Валентин Миколайович	перший проректор ПДМУ з науково-педагогічної роботи, доктор медичних наук, професор, Заслужений діяч науки і техніки України
Беляєва Олена Миколаївна	заступник голови оргкомітету, кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри іноземних мов з латинською мовою та медичною термінологією ПДМУ
Мальцева Ірина Андріївна	перший проректор Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького, доктор біологічних наук, професор
Москальова Людмила Юріївна	проректор з наукової роботи Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького, доктор педагогічних наук, професор
Ryszard Pęczkowski	Dr. hab., prof., Dyrektor Instytutu Pedagogiki, Uniwersytet Rzeszowski, Polska
Janusz Miąso	Dr. hab., prof., Uniwersytet Rzeszowski, Polska
Liliya Morska	Dr. hab., prof., Uniwersytet Rzeszowski, Polska
Grzegorz Grzybek	Dr. hab., prof., Uniwersytet Rzeszowski, Polska
Piotr T. Nowakowski	Dr. hab., prof., Uniwersytet Rzeszowski, Polska
Jadwiga Daszykowska- Tobiasz	Dr. hab., prof., Uniwersytet Rzeszowski, Polska

Ramona Mihaila	Doctor of Philosophy, Professor, Vice Rector for International Relations, Dimitrie Cantemir Christian University, Bucharest, Romania
Cristina Athu	Associate Professor Ph.D., Vice Dean of the Faculty of Foreign Languages and Literatures, Dimitrie Cantemir Christian University, Bucharest, Romania
Onorina Botezat	Doctor of Philosophy, Associate Professor and Director of the Center for Linguistic and Intercultural Research, Dimitrie Cantemir Christian University, Bucharest, Romania
Скрипнікова Таїса Петрівна	Заслужений лікар України, кандидат медичних наук, професор, професор кафедри післядипломної освіти лікарів-стоматологів ПДМУ
Шуневич Богдан Іванович	доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри іноземних мов, Львівський національний аграрний університет
Дерев'янченко Наталя Володимирівна	кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри латинської мови та медичної термінології, Харківський національний медичний університет
Гордієнко Олена В'ячеславівна	кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри іноземних мов, Запорізький державний медичний університет
Коноваленко Тетяна Василівна	кандидат педагогічних наук, доцент, декан філологічного факультету, Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького
Лисанець Юлія Валеріївна	кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри іноземних мов з латинською мовою та медичною термінологією ПДМУ
Король Лариса Леонідівна	кандидат педагогічних наук, доцент кафедри англійської та німецької філології, Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка

**СИСТЕМАТИЗАЦІЯ АНГЛІЙСЬКИХ ФАРМАЦЕВТИЧНИХ ТЕРМІНІВ ЗА
ЛЕКСИКО-ГРАМАТИЧНИМИ ОЗНАКАМИ ЯК ЗАСІБ ОПТИМІЗАЦІЇ
НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ З ЛАТИНСЬКОЇ МОВИ В МЕДИЧНОМУ ЗВО**

В статті порушується питання оптимізації навчального процесу при викладанні дисципліни «Латинська мова і фармацевтична термінологія» студентам-іноземним громадянам. Обґрунтовуються шляхи систематизації англійських фармацевтичних термінів, які становлять назви лікарських рослин і лікарських засобів, якщо вони виступають в термінах в якості означення. Також порушується питання розробки методичних матеріалів англійською мовою з опрацюванням латинських фармацевтичних термінів в різних мовних групах.

Ключові слова: фармацевтична термінологія, систематизація, оптимізація навчання, навчальний процес, незгоджене означення, узгоджене означення.

The article raises the issue of optimization of the educational process in teaching the discipline "Latin Language and Pharmaceutical Terminology" to foreign students. The ways of systematization of English pharmaceutical terms which are the names of medicinal plants and medicines, if they act in terms as a definition, are substantiated. The issue of developing teaching materials in English with the elaboration of Latin pharmaceutical terms in different language groups is also raised.

Key words: pharmaceutical terminology, systematization, optimization of training, the educational process, Uncoordinated Attribute, Coordinated Attribute.

В статье поднимается вопрос оптимизации учебного процесса в процессе преподавания дисциплины «Латинский язык и фармацевтическая терминология» студентам-иностранным гражданам. Обосновываются пути систематизации английских фармацевтических терминов, которые являются названиями лекарственных растений и лекарственных средств, если они выступают в терминах в качестве определения. Также поднимается вопрос разработки методических материалов на английском языке с проработкой латинских фармацевтических терминов в разных языковых группах.

Ключевые слова: фармацевтическая терминология, систематизация, оптимизация обучения, учебный процесс, несогласованное определение, согласованное определение.

До тих галузей науки, в яких використовується латинська мова, безумовно, належить медицина. Латинський алфавіт, фонетичні, морфологічні, лексичні ресурси, а також ресурси словотворення латинської мови з елементами грецької мови продовжують відігравати головну роль в збагаченні медичної термінології. Існує три розділи, в яких латинська мова виконує провідну роль. Перше місце належить анатомічній термінології, де латинська мова має найбільш міцні позиції. Далі йде термінологія клінічних дисциплін, яка має менш постійний термінологічний склад. З одного боку, це відбувається за рахунок набагато більшої кількості клінічних термінів (згідно деяким даним, до 60000 термінів), а з другого боку, різниці між описовими дисциплінами, такими як анатомія, гістологія, і клінічними медичними термінами, схильними до більш глибоких змін. Третя

область медицини, де традиційно представлена латинська мова, є фармацевтична і фармакологічна термінологія.

Викладання англійською мовою спеціальної дисципліни “Латинська мова та основи фармацевтичної термінології” для студентів-іноземних громадян переслідує ту ж мету, що і викладання цього предмету українською мовою: підготовку висококваліфікованих спеціалістів-провізорів, здатних грамотно та свідомо застосовувати фармацевтичну та фармакологічну термінології в професійній діяльності.

Вибір оптимального варіанта навчання спонукає викладача до пошуку нових методів викладання. [2, с. 427]

Питання оптимізації навчального процесу ґрунтовно вивчали Ю. Бабанський, І. Лернер, А. Хуторський. Різні автори по-різному характеризують цей процес. У наукових дослідженнях Ю. Гільбуха [1, с. 144], Г. Цукермана терміном «оптимізація» характеризують наближення педагогічного процесу до його оптимального функціонування [3, с. 3-12].

Англійська фармацевтична та фармакологічна термінологія оперують близько 75 відсотками латинських термінів, що англізувались, тобто перейняли граматичні особливості англійських частин мови. Іноземні студенти першого курсу, що починають вивчати латинську мову, вже мають базові знання англійської мови, тобто вже знайомі з латинським алфавітом.

Одним із шляхів оптимізації викладання латинської мови для англомовних студентів є розробка методичних матеріалів англійською мовою з опрацюванням латинських фармацевтичних та фармакологічних термінів в різних мовних групах та порівнянням англійських та латинських мовних елементів спеціальних термінів. Це сприяє кращому засвоєнню лексичного матеріалу, який тісно пов'язаний з термінологією спеціальних дисциплін на старших курсах медичного університету.

Робота над розділом “Фармацевтична термінологія” в курсі латинської мови за часом не співпадає з початком вивчення спеціальних фармацевтичних дисциплін, тому робота над професійними термінами як лексичними одиницями латинської мови проводиться з вивченням цих термінів під час роботи на спеціальних кафедрах та зі ставленням з відповідними фармацевтичними картинками.

Таким чином, латинська мова є одним із найважливіших джерел інформації про майбутню професійну лексику фармацевта-провізора. А вивчення фармацевтичних та фармакологічних термінів як семантичних одиниць на практичних заняттях з латинської мови збуджує інтерес студента і сприяє появі мотивацію до вивчення предмету, оптимізуючи таким чином навчальний процес з дисципліни «Латинська мова».

Лексико-граматичні розряди іменників – це такі їх групи, в яких об'єднуються іменники зі специфічним лексичним значенням, що позначається на характері певної граматичної категорії.

Викладаючи дисципліну англійською мовою, ми розподілили всі фармацевтичні терміни на мовні групи для того, щоб мати змогу розглядати ці терміни як мовні одиниці.

1. Single pharmaceutical terms (one word pharmaceutical terms) – терміни, що є іменниками в формі називного відмінку однини чи множини. Багато англійських термінів співпадають за орфографією та значенням з латинськими. Наприклад:

Plant (англ.) – planta, ae f (лат.) - рослина; tablet (англ.) – tabuletta, ae f (лат.) - таблетка; flower (англ.) – flos, froris m (лат.) - квітка; remedy (англ.) - remedium, i n (лат.) – лікарський засіб; oil (англ.) - oleum, i n (лат.) – олія; acid (англ.) - acidum, i n (лат.) - кислота; solution (англ.) – solutio, onis f (лат.) - розчин ; suppository (англ.) - suppositorium, -i n (лат.) – супозиторій, свічка.

2. Composed pharmaceutical terms – складені фармацевтичні терміни. Ці терміни ми розподіляємо на групи: а) фармацевтичні терміни, утворені за допомогою неузгодженого означення, б) фармацевтичні терміни, утворені за допомогою узгодженого означення, в) фармацевтичні терміни, які в своєму складі мають як узгоджене, так і неузгоджене означення.

При вивченні кожної групи ми додаємо коментар щодо її граматичної структури.

Фармацевтичні терміни, утворені за допомогою неузгодженого означення (Uncoordinated Attribute). В латинській фармацевтичній термінології неузгоджене означення використовується надзвичайно часто.

Всі назви лікарських рослин і лікарських засобів, якщо вони виступають в термінах в якості означення (питання: який? котрий? чий?) є неузгодженими означеннями. Це означення в латинській термінології висловлюється іменником в Genetivus (родовому відмінку) і стоїть безпосередньо за означуваним словом. Перші номенклатурні найменування, з якими знайомляться студенти, включають до свого складу саме неузгоджені означення.

Англійською мовою неузгоджене означення передається за допомогою прийменника “of” за формулою N+of+N. Наприклад:

The tincture of calendula (англ.) – Tinctura Calendulae (лат.) - Настоянка календули; The extract of valerian root (англ.) - Extractum radices Valerianae (лат.) - Екстракт кореня валеріани; The solution of boric acid (англ.) - Solutio Acidi borici (лат.) - Розчин борної кислоти.

Ще одним варіантом передачі відносин родового відмінка є фармацевтичний термін з лівим означенням, тобто з так званою атрибутивною групою за формулою N+N (“Іменник+ іменник”). Наприклад:

Chamomile tea (англ.) –Tinctura Chamomillae (лат.) - Ромашковий чай; Olive oil (англ.) – Oleum Olivarum (лат.) - Маслинова олія; Vishnevsky ointment (англ.) – Unguentum Vishnevsky (лат.) - Мазь Вишневського.

Фармацевтичні терміни, утворені за допомогою узгодженого означення (Coordinated Attribute). Для якісної характеристики предмета (позначення якості, властивості) вживається прикметник, узгоджений с означуваним іменником в роді, числі і відмінку. Це – узгоджене означення, граматична структура, побудована за допомогою іменника і прикметника або дієприкметника.

Цю тему студенти-іноземні громадяни вивчають після теми «Неузгоджене означення». Терміни, які є узгодженими означеннями, потребують вивчення тем “Латинські прикметники” (Latin Adjective), “Латинські дієприкметники минулого часу пасивного стану” (Latin Past Participle), “Латинські дієприкметники теперішнього часу активного стану” (Latin Present Participle). Ми звертаємо увагу студентів на те, що порядок слів в англійській і латинських мовах протилежний. В латинській мові на першому місці стоїть іменник, а за іменником – прикметник або дієприкметник, узгоджений з іменником в роді, числі і відмінку. При вивченні латинської мови ми навчаємо студентів алгоритму, коли студенти спочатку повинні пригадати словникову форму означуваного іменника та визначити рід

іменника, пригадати словникову форму прикметника і вибрати закінчення того роду, до якого належить означуваний іменник. Наприклад:

Simple sirup (англ.) – Sirupus simplex (лат.) - Простий сироп; Pure iodine (англ.) – Iodum purum (лат.) - Чистий йод; Volatile liniment (англ.) – Linimentum volatile (лат.) - Леткий лінімент; Medical ether (англ.) – Aether medicinalis (лат.) - Медичний ефір; Yellow vaseline (англ.) – Vaselineum flavum (лат.) – Жовтий вазелін; Diluted spirit (англ.) – Spiritus dilutus (лат.) – Розведений спирт; Distilled water (англ.) – Aqua destillata (лат.) – дистильована вода.

Після вивчення тем «Неузгоджене означення» та «Узгоджене означення» студенти вже можуть будувати терміни, використовуючи моделі «Означуваний іменник + неузгоджене означення», «Означуваний іменник + узгоджене означення», «Означуваний іменник + неузгоджене означення + узгоджене означення». Остання модель – найскладніша. Наприклад:

Grey Hydrargyrum ointment (англ.) – Unguentum Hydrargyri cinereum (лат.) – Сіра ртутна мазь; Alcohol Vitamin A solution (англ.) – solutio vitamini A spirituosa (лат.) - Спиртовий розчин вітаміну А; Powdered Juniper fruit (англ.) - fructus Juniperi pulverati (лат.) - Порошковані плоди ялівця.

Таким чином, оптимізація викладання латинської мови іноземним студентам досягається через удосконалення змісту навчання, створення арсеналу можливих форм і методів навчання, вдосконалення системи педагогічних умов, коли досягаються максимальні навчальні результати, розробки методичних матеріалів англійською мовою.

Латинська мова продовжує відігравати провідну роль в підготовці студентів медичних університетів України.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гильбух Ю. З. Учитель и психологическая служба школы / Ю. З. Гильбух, АПН Украины, Ин-т психологии. – К. : Б. и., 1993. – 144 с.
2. Ковальчук З.Я. Оптимізація як категорія в психолого-педагогічній теорії/ З.Я. Ковальчук //Науковий вісник 2(2) Львівського державного університету внутрішніх справ- 2002.- С. 427.
3. Цукерман Г. А. Урок как инструмент психолого-педагогической диагностики / Г. А. Цукерман, Ю. И. Суховерша // Нач. шк. плюс до и после. – 2005. – № 2. – С. 12–20 ; № 3. – С. 3–12.

УДК 811.111-03

Нестеренко Н. В.

Одеський національний медичний університет

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ АНГЛІЙСЬКОЇ МЕДИЧНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

У статті розглянуто особливості перекладу медичної літератури. Визначено, що складнощі перекладу залежать від засобів словотворення медичних термінів за допомогою латинських та грецьких терміноелементів, шляхом афіксації, конверсії, абрєвіації, скорочень. Встановленні засоби запозичень медичних термінів з латинської, грецької, французької та німецької мов.

Проаналізовано особливості перекладу «хибних друзів перекладача».

Ключові слова: медицина, термінологія, афікси, словоскладання, абрєвіація, «хибні друзі перекладача».

Медицина – це сфера, у якій існує постійний обмін інформацією про винаходи у світовій медичній практиці. Будь-яка помилка в цій сфері може мати